

Még mindig a körbetartozás

Azt gondolná az ember, hogy az építőipari szakma szereplői tanultak a korai kétezres évek rémálomként megélt körbetartozásnak hívott komoly társadalmi és gazdasági hatásokat gerjesztő jelenség következményeiből és visszaálltak egy normálisabb működési modellre. De úgy tűnik mégsem. A napokban is sok szó esett egy nagyvállalkozó egyik jelentős beruházásokat elnyert cégéről, amely hosszú ideje nem fizette ki alvállalkozóit és azok dolgozói a sajtóhoz fordultak segítségért, remélve, hogy legalább a bérek kerüljenek kifizetésre. Mint kiderült az alvállalkozók és a fővállalkozó azonos tulajdonosi körbe tartozik, így ő a ki nem fizetéssel saját cégeit is nehéz gazdasági helyzetbe hozta. Itt gondoltam, hogy most erről írom szokásos cikkemet és korszerűen segítségért folyamodtam két AI (MI) programhoz titkon remélve és a feladatot ennek megfelelően feladva, ő majd megírja a cikket és nekem csak lektorálnom kell. Két különböző AI kapta a feladatot és mindkettő ahelyett, hogy egy kész cikket produkált volna meghatározásokat, szempontokat „vetett papírra” és bízott, hogy ezek segítséget jelenthetnek cikkem megírásához.

Nem szeretnék idegen tollakkal ékeskedni – ha már nem álltak kötélnek - nem fogom idézni az AI által leírtakat, hanem megpróbálom elmagyarázni, a körbetartozás, mint jelenség káros hatásait és következményeit. Kezdem a végén a szakkivitelezőknél és beszállítóknál. Ők a láncolat utolsó állomásai és gyakran felszámolásra kerülnek, elbocsátják munkavállalóikat, akik munkanélkülivé válnak megtévezve azzal, hogy erre a ki nem fizetett bérek miatt még tartalékaik sincsenek. Erre a sorsra jutnak a képzetlen segéderőknél kívül a kvalifikált, nagy tapasztalattal rendelkező szakmunkások is, akiknek kiesése az építőipar teljesítőképességét gyengíti. Mit tesz ilyen ilyenkor egy szakmunkás? Vissza nem kívánczik a bizonytalan létbe, ezzel legyengíti korábbi munkaadójának teljesítőképességét, így segíti csődjét is, elmegy külföldre és onnan biztosítja családjának fenntartását, vagy és nagyon sokan teszik, profilt váltanak elmennek a kereskedelembe, vagy például egy autógyárba futószalagmunkásnak. Ilyenkor bizonytalanság helyett a kényelmet kapja, mert a gyárban fix munkaidőben dolgozik, akár több műszakban, az építőipariéhoz tiszta, szociális ellátást nyújtó munkakörülmények közé, és nem viszi haza munkahelyi gondjait és a holnapon sem kell gondolkodnia. Így lassan, de biztosan a kvalifikált munkások kikopnak az építőiparból, utánpótlásuk alig van, romlik a minőség, az egész szakmára a leépülés lesz jellemző. Kihat ez a fővállalkozókra, a megrendelőkre, az egész gazdaságra is.

Mik lehetnek a probléma okai? Pénzügyi nehézségek, a projektek pénzügyi alultervezettség, a be nem tervezett teljesítések többletköltségei, rossz szerződések, tisztázatlan feltételekkel, a versenyhelyzet miatt alultervezett vállalatok, a megrendelő nem tisztességes hozzáállása. Ez utóbbi saját gyakorlatomban is felmerült, amikor a megrendelő arra gondolta, hogy tulajdonosunk rossz kilátásai miatt nem lesz erőnk behajtani rajta tartozásait és gondolt egyet és a végszámla előtt úgy döntött, hogy számunkra, mint generálkivitelező számára nem fizet. Az egyik legmodernebb budapesti épület ekkor már a nagy nyilvánosság előtt átadásra került, a sajtó beszámolt erről, nyilatkoztatta a megbízót amikor felkerestük jogi képviselőjét és közöltük, hogy ha nem fizetnek a dicsőséges épületmegnyitást azzal fűszerezzük, hogy hiába a sikernek a sajtóban megszégyenítettük, hogy csak a torka véres, a munkák nincsenek kifizetve, számtalan alvállalkozó kifizethetetlen marad és a már megszerzett és a még várakozó bérlői visszaléphetnek. Húsz órás tárgyalás és számtalan kompromisszum árán a pénzt végül is megkaptuk. Szerencsénk volt, hogy akkor még a körbetartozás nem volt általános, ritkaságszámba ment. Egy két évvel később már sajnos olyan gyakorlat volt, hogy ez a próbálkozás sikertelen maradhatott volna.

16 éves vezetői gyakorlatomban ez volt az egyetlen eset, amikor a megrendelő ezzel kísérletezett és valóban jó szerződéseink, a megrendelővel való jó kapcsolat kiépítése miatt minden esetben megkaptuk a vállalási árunkat, ki tudtuk fizetni alvállalkozóinkat. Ez utóbbiak a piacon sok helyen

szenvedtek és ezért szívesen jöttek nekünk dolgozni, akár kedvezőbb áron is, de a biztos pénz reményében. Ilyen körülmények között mi egy olyan ideális világban éltünk, hogy csak hallomásból értesültünk a szakmában dúló viharról egészen addig, amíg átkerültem egy a körbetartozás mintapéldányaként is említhető vállalkozáshoz, ahol megtapasztaltam a szakma gyalázatos eltévelyedését, az ott töltött három hónap alatt minden szörnyűség megérintett, elhűlve jutottak tudomásomra az elkövetett bűnök. Korábbi munkahelyemről jó hírem volt, jöttek hozzám különböző károsultak, volt olyan özvegyasszony, aki azt a hírt hozta, hogy festő férje az őt nyomasztó kintlevősége miatt szívinfarktusban elhunyt, volt olyan, aki már nem találta megrendelőjét, mert eladta cégét, felszámolta vállalkozását, bottal üthették nyomát. A cég a folyószámla hitelt nyújtó bank kezébe került, amely felfogadott egy pénzügyi felszámoló céget azzal a feladattal, hogy fizesse ki a tartozásokat, de csak csökkentett összegben. Sorban jöttek a vállalkozók, akik részére felajánlották a tartozás 30 – 50 %-át, vagy semmit, hosszú évekig tartó pereket. Ebbe is tönkre lehetett menni.

Most mégis ideírom az AI összegezését: Az építőipari körbetartozás nem csupán gazdasági kérdés: kihat az egész társadalomra hiszen a késlekedő beruházások, az elmaradt bérek és a tönkrement vállalkozások mind-mind rontják a gazdasági stabilitást. A tisztább és felelősebb piaci működés nemcsak a cégek, hanem az ország hosszútávú érdeke. (Én még nem látom, hogy a szereplők ezt belátnák.)

Bálint Péter